

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av universitetslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att universitetslagen ändras så att vissa bestämmelser som gäller universitetens uppgifter och förvaltning preciseras samt att det sker en övergång till en examensstruktur som följer tvåstegsmodellen.

I lagen skall enligt vad som föreslås tas in en bestämmelse enligt vilken universitetet skall fullgöra sina uppgifter i samverkan med det övriga samhället samt främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens samhälleliga genomslagskraft.

Enligt den gällande lagen kan högst en tredjedel av medlemmarna i universitetets styrelse utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande. Det föreslås att bestämmelsen ändras så, att minst en utomstående person alltid skall utses till medlem i universitetets styrelse. Maximiantalet ändras inte. Valet av rektor skall enligt förslaget överföras från universitetets valkollegium till universitetets styrelse.

För förnyande av examensstrukturen föreslås att universitetslagens bestämmelser om undervisning och studerande ändras samt att

vissa bestämmelser om undervisning och studerande som för närvarande ingår i universitetsförordningen flyttas till universitetslagen. Enligt propositionen skall lägre högskoleexamen eller en utbildning på motsvarande nivå utgöra grunden för utbildning som leder till högre högskoleexamen, om det inte genom förordning av statsrådet föreskrivs att grunden för utbildningen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå.

Enligt förslaget skall universitetet kunna bestämma om användningen också av något annat språk som examensspråk utöver finska eller svenska enligt vad som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

Universitetslagens bestämmelse om antagningsgrunder skall enligt förslaget preciseras så, att de sökande kan delas in i olika grupper på grundval av olika utbildningsbakgrund eller av någon annan därmed jämförbar grundad anledning. Härvid skall likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på sökande som hör till samma grupp.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2005.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Nuläge	4
1.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Universitetets uppgifter.....	4
Universitetets förvaltning	4
Universitetens examina	5
Behörighet för studier som leder till examina.....	6
Antagning av studerande	6
Likvärdig behandling av sökande	7
Examens- och undervisningspråk	7
1.2. Examensstrukturens internationella utveckling och lagstiftningen i utlandet	7
Utvecklingen i Europa.....	7
Sverige	7
Danmark.....	8
Norge.....	8
Tyskland	9
1.3. Bedömning av nuläget	9
Universitetens uppgifter.....	9
Universitetens förvaltning.....	11
Universitetens examina	11
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	12
2.1. Mål och medel	12
Universitetens förvaltning.....	13
Examina.....	14
2.2. De viktigaste förslagen	14
Universitetets uppgifter.....	14
Universitetets förvaltning	14
Examina.....	14
3. Propositionens verkningar	15
3.1. Ekonomiska verkningar	15
4. Beredningen av propositionen	15
4.1. Beredningskedan och beredningsmaterial.....	15
Universitetens uppgifter och förvaltning.....	15
Examina.....	15
4.2. Remissutlåtanden.....	16

DETALJMOTIVERING.....	18
1. Lagförslag.....	18
2. Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	22
3. Lagstiftningsordning	23
4. Ikraftträdande.....	24
LAGFÖRSLAGEN.....	25
om ändring av universitetslagen	25
BILAGA.....	29
PARALLELLTEXTER.....	29
om ändring av universitetslagen	29

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Universitetets uppgifter

Enligt 4 § universitetslagen (645/1997) har universiteten till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra ungdomen till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Universiteten skall ordna sin verksamhet så att hög internationell kvalitet nås inom forskning, utbildning och undervisning med iakttagande av etiska principer och god vetenskaplig sed. Enligt 2 § lagen om utveckling av högskoleväsendet (1052/1986) är högskoleväsendets uppgift att främja och bedriva fri forskning, att meddela därpå grundad vetenskaplig och konstnärlig högsta undervisning samt även på annat sätt främja kultur och vetenskaplig bildning. I lagen om utveckling av högskoleväsendet används den gemensamma benämningen högskoleväsendet för universitet enligt universitetslagen.

Universitetens gemensamma mål har definierats i universitetens resultatavtal. I resultatavtalen för 2000—2003 konstateras att det föreskrivs om universitetens uppgifter i universitetslagen och om målen för verksamheten och verksamhetens utvecklingslinjer i utvecklingsplanen för utbildning och forskning. Utvecklingsplanen för 2003—2008 godkändes av statsrådet den 3 december 2003.

Målet för universitetens verksamhet är hög kvalitet inom forskning, undervisning och konstnärlig verksamhet samt ökad samhälls- och arbetslivet och näringslivet. Om universitetens uppgifter och målen för deras verksamhet avtalas närmare i resultatavtalen som ingås mellan universiteten och undervisningsministeriet.

Universitetets förvaltning

Universitetets högsta beslutande förvalt-

ningsorgan är styrelsen. Styrelsen har enligt 11 § universitetslagen till uppgift att utveckla universitetets verksamhet samt godkänna universitetets ekonomi- och verksamhetsplaner samt andra vittsyftande planer, besluta om riktlinjerna för anslagsfördelningen, ge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller universitetet och godkänna instruktioner och andra motsvarande föreskrifter. Bestämmelser om andra uppgifter för styrelsen kan utfärdas genom förordning och även meddelas i universitetets interna föreskrifter. Enligt 2 § universitetsförordningen (115/1998) skall universitetets styrelse utse professorer, med undantag för de universitet där kansler är utnämmande myndighet, och besluta om antalet studerande som skall antas till universitetet. Om styrelsens övriga uppgifter bestäms i en instruktion.

Enligt 12 § universitetslagen skall följande grupper vara företrädare i styrelsen: universitetets professorer och biträdande professorer, övriga lärare och forskare samt övrig personal och studerandena. Antalet medlemmar från varje grupp skall vara färre än hälften av det totala antalet medlemmar i styrelsen. Bestämmelser om det totala antalet styrelsemedlemmar och antalet personer som hör till de grupper som avses i 1 mom. meddelas i en instruktion.

I en instruktion som godkänns av universitetets styrelse kan bestämmas att högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna kan utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande. Universiteten har endast i liten utsträckning utnyttjat möjligheten att utse utomstående personer. Styrelserna vid Joensuu universitet, Tekniska högskolan, Tammerfors tekniska universitet, Villmanstrands tekniska universitet, Vasa universitet, Svenska Handelshögskolan, Konstindustriella högskolan och Bildkonstakademien har två utomstående medlemmar var. Helsingfors universitets konsistorium (styrelse) utser en utomstående medlem från och med ingången av 2004. Uleåborgs universitets styrelse har två utomstående medlemmar som endast har närvaro- och yttranderätt.

Enligt 13 § universitetslagen väljs rektor för universitetet av universitetets valkollegi-

um för fem år i sänder. Enligt lagens 37 § skall det i valkollegiet finnas företrädare för professorerna, de biträdande professorerna, de övriga lärarna och forskarna, den övriga personalen samt studerandena. Antalet medlemmar från varje grupp skall vara färre än hälften av det totala antalet medlemmar.

Den som väljs till rektor skall ha avlagt doktorsexamen eller vara utnämnd till en professorstjänst vid något universitet.

Universitetens examina

De grundläggande bestämmelserna om universitetens examina och undervisning finns i universitetslagen. Enligt 7 § 1 mom. universitetslagen kan lägre och högre universitetsexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina avläggas vid universiteten. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

Enligt 7 § 3 mom. universitetslagen utfärdas närmare bestämmelser om de examina som kan avläggas vid universiteten genom förordning. Bestämmelser om lägre och högre högskoleexamina och påbyggnadsexamina, som är licentiatexamen och doktorsexamen, finns i nitton förordningar som gäller examina inom olika vetenskapsgrenar och konstområden:

förordningen om veterinärmedicinska examina (298/1978)

förordningen om farmaceutiska examina (246/1994)

förordningen om odontologiska examina (290/1976)

förordningen om humanistiska och naturvetenskapliga examina (221/1994)

förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området (576/1995)

förordningen om examina i ekonomiska vetenskaper (139/1995)

förordningen om examina vid Bildkonstakademien (381/1997)

förordningen om gymnastik- och idrottsvetenskapliga examina (327/1994)

förordningen om medicinska examina (762/1975)

förordningen om agrikulturförstvetenskapliga examina (214/1995)

förordningen om juridiska examina

(86/1996)

förordningen om psykologiska examina (318/1996)

förordningen om examina vid Sibelius-Akademien (148/1995)

förordningen om universitetsexamina inom det konstindustriella området (440/1994)

förordningen om universitetsexamina på teater- och dansområdet (216/1995)

förordningen om teknisk-vetenskapliga examina (215/1995)

förordningen om teologiska examina (517/1995)

förordningen om examina i hälsovetenskaper (628/1997) samt

förordningen om samhällsvetenskapliga examina (245/1994).

Bestämmelser om filosofie doktorsexamen finns i förordningen om filosofie doktorsexamen (1279/1991) samt i vissa av de ovan nämnda förordningarna som gäller examina. Om yrkesinriktade påbyggnadsexamina föreskrivs i statsrådets förordning om specialveterinärexamen och rätten att vara verksam som specialveterinär (275/2000), i statsrådets förordning om specialtandläkarexamen (316/2003) samt i förordningen om specialläkarexamen (678/1998).

I förordningarna som gäller examina inom de olika vetenskapsgrenarna och konstområdena, nedan examensförordningarna, ingår bestämmelser om benämningarna på lägre och högre högskoleexamina samt påbyggnadsexamina samt om målen för dem, deras omfattning och uppläggning. I förordningarna finns också bestämmelser om språkkunskaper, betyg, tillgodoräknande av studier, lärarutbildning, utbildningsansvar och utbildningsprogram.

I examensförordningarna för vissa vetenskapsgrenar meddelas närmare föreskrifter om universitetens utbildningsansvar än för utbildningsansvaret för enskilda utbildningsområden eller examina. I förordningarna om humanistiska och naturvetenskapliga examina, examina och lärarutbildning på det pedagogiska området och samhällsvetenskapliga examina preciseras universitetens utbildningsansvar i föreskrifter om inom vilka områden samt i vilka läroämnesgrupper och läroämnen som universiteten kan ordna fördjupade studier. Inom det pedagogiska området

föreskrivs också om ansvarsfördelningen när det gäller lärarutbildningen. I förordningen om examina i hälsovetenskaper preciseras universitetens utbildningsansvar genom bestämmelser om huvudämnet för magisterexamen i hälsovetenskaper vid de olika universiteten.

I examensförordningarna för de olika konstområdena föreskrivs om vilka utbildningsprogram som finns vid Bildkonstakademien, Sibelius-Akademien, Teaterhögskolan, Konstindustriella högskolan, inom det konstindustriella området vid Lapplands universitet och inom teaterområdet vid Tammerfors universitet. Enligt förordningen om tekniskvetenskapliga examina fastställer undervisningsministeriet universitetets beslut om utbildningsprogrammen vid universitetet och målen för dem.

Doktorsexamen och högre högskoleexamen, vanligen magisterexamen, hör till examensstrukturen inom alla utbildningsområden. Däremot kan lägre högskoleexamen eller kandidatexamen inte avläggas inom det medicinska, odontologiska, veterinärmedicinska eller teknisk-vetenskapliga området. Licentiatexamen ingår inte i examensstrukturen inom det konstindustriella området och bildkonstområdet, samt som påbyggnadsexamen inte heller inom det medicinska området, odontologiska området och veterinärmedicinska området. Inom det medicinska området, odontologiska området och veterinärmedicinska området är licentiatexamen högre högskoleexamen.

Behörighet för studier som leder till examina

Enligt 7 § 2 mom. universitetslagen är grunden för den utbildning som leder till högskoleexamen den nivå som gymnasiestudierna eller motsvarande utbildning ger. En högre högskoleexamen kan alltså avläggas med studier på en nivå som motsvarar gymnasiestudier som grund utan att lägre högskoleexamen är förutsättning för fortsatta studier.

Behörig för studier som leder till högskoleexamen är enligt 12 § universitetsförordningen utöver den som avlagt studentexamen också den som har genomgått yrkeshögskola, yrkesutbildning på högre nivå, yrkesutbild-

ning på institutnivå eller avlagt en minst treårig yrkesinriktad examen eller har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier. Behörig är också den som har slutfört sådana studier inom den öppna universitetsundervisningen som universitetet förutsätter eller den som universitetet på andra grunder konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Grunden för påbyggnadsutbildning är enligt 7 § 2 mom. universitetslagen högre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå. Enligt de flesta examensförordningarna förutsätter behörighet för påbyggnadsutbildning dessutom att universitetet konstaterar att en avlagd examen eller utbildning ger tillräckliga färdigheter för påbyggnadsutbildningen i fråga.

Behörig för utbildning som leder till specialläkar-, specialveterinär- och specialtandläkarexamen är den som har fått rätt eller tillstånd att utöva yrket. En ytterligare förutsättning för behörighet för studier för specialtandläkarexamen är att den som söker till utbildningen i huvudsyssla har arbetat som tandläkare i minst två år.

Antagning av studerande

Enligt 18 § 1 mom. universitetslagen antas de studerande av universitetet. I fråga om antagningen av studerande iaktas inom de olika utbildningsområdena i regel en praxis enligt vilken den som har gymnasieutbildning eller utbildning på motsvarande nivå antas direkt till utbildning som leder till högre högskoleexamen. Trots det kan de studerande på nästan alla utbildningsområden avlägga lägre högskoleexamen.

I vissa fall får studerandena endast rätt att avlägga lägre högskoleexamen. Till exempel i barnträdgårdsläro- och farmaceututbildningen är lägre högskoleexamen en självständig utbildning som ger yrkeskompetens. Vid Åbo Akademi antas studerande till studier som leder till rättsnotarieexamen, eftersom universitetet inte ordnar utbildning som leder till högre högskoleexamen inom utbildningsområdet. Till Konstindustriella högskolan antas studerande till treåriga utbildningsprogram som leder till kandidatexamen, men de

ges rätt att om de vill fortsätta i en utbildning som leder till magisterexamen.

Likvärdig behandling av sökande

Enligt 6 § grundlagen är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 18 § 1 mom. universitetslagen kan universitetet begränsa antalet studerande. Enligt 18 § 2 mom. universitetslagen skall likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på de sökande när universitetet på grund av begränsning av antalet studerande inte kan anta alla sökande till en utbildning. Avvikelse från de likvärdiga antagningsgrunderna kan i begränsad utsträckning göras för att utbildningsbehovet hos någon språkgrupp skall kunna tillgodoses. Enligt den vedertagna tolkningen av universitetslagen har det varit möjligt för universitetet att dela in de sökande i grupper bland annat på grundval av tidigare studier och studieresultat. Likvärdiga antagningsgrunder har tillämpats inom dessa grupper. Olika grupper har bland annat varit sökande som avlagt studentexamen, utländska sökande, sökande som avlagt yrkeshögskoleexamen och sökande till olika examensinriktade fortbildningar.

Examens- och undervisningsspråk

Enligt 9 § universitetslagen är universitetens undervisnings- och examensspråk finska, om inte något annat föreskrivs. Undervisnings- och examensspråket vid Åbo Akademi och Svenska handelshögskolan samt Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet är svenska. Dessutom är sex av universitetet tvåspråkiga så att undervisningsspråken är finska och svenska.

Universitetet kan besluta om användningen av andra språk än undervisnings- och examensspråket i undervisningen och i studieprestationerna. Detta gör det möjligt att erbjuda utbildning till utländska studerande. Dock får också de som avlagt examen på ett främmande språk sina officiella examensbevis alltid på finska eller svenska.

1.2. Examensstrukturens internationella utveckling och lagstiftningen i utlandet

Utvecklingen i Europa

Finlands och 29 andra europeiska länders ministrar med ansvar för högskoleutbildningen undertecknade Bolognadeklarationen i juni 1999. Deklarationens mål är att det skall skapas ett europeiskt område för högskoleutbildning senast 2010. Enligt deklarationen skall målet uppnås bland annat genom utvecklande av examensstrukturen så att den består i huvudsak av två cykler. Den första cykelns examen uppnås efter minst tre års studier och den andra cykeln består av en kortare magisterexamen och en längre doktorexamen. Bolognadeklarationen är inte ett juridiskt bindande dokument, men den har gett riktlinjer för reformeringen av utbildningssystemen i flera europeiska länder.

En utveckling som följer Bolognadeklarationen har i snabb takt initierats i de olika länderna. I huvuddelen av de länder som undertecknade deklarationen har en examensstruktur enligt tvåstegsmodellen införts eller håller på att införas.

I Europa anses en ökning av studerandenas rörlighet vara ett viktigt politiskt mål. Konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen, som ingicks i Lissabon i april 1997, skall bidra till att öka den akademiska rörligheten. Genom konventionen försöker man också underlätta studerandenas möjligheter att ta del av avtalsparternas utbildningsresurser, i synnerhet genom att göra det lättare för dem att fortsätta studierna eller fullgöra studieperioder vid avtalsparternas högskolor. Riksdagen godkände konventionen och ett lagförslag om ikraftsättandet av konventionen i oktober 2002 (RSv 127/2002 rd, lag 877/2002). Konventionen träder för Finlands del i kraft den 1 mars 2004.

Sverige

I den svenska högskolelagen (högskolelag 1992:1434) föreskrivs om de allmänna målen för högskoleutbildningen. Högskoleförordningen (1993:100) innehåller närmare be-

stämmelser om examina som kan avläggas vid universiteten. I en bilaga till förordningen finns en examensordning med en förteckning över alla examina som kan avläggas vid högskolorna med undantag för lantbruksexamina och påbyggnadsexamina.

Grundexamina som kan avläggas vid högskolorna i Sverige är högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen. Dessutom finns det över 40 yrkesexamina.

Högskoleexamen kan avläggas på cirka två år, medan kandidatexamen kan avläggas på tre år. Det finns två slag av magisterexamina: i princip examina som avläggs på fyra år och som innehåller minst två år fördjupade studier i ett huvudämne (magisterexamen med ämnesdjup) samt examina som bygger på kandidatexamen eller en annan examen med motsvarande omfattning och innehåller minst ett år inriktade studier. En arbetsgrupp har tillsatts för att utreda hur examensstrukturen kan utvecklas med avseende på utvecklingen i övriga Europa.

Danmark

Universiteten i Danmark omfattas av en universitetslag som trädde i kraft i juli 2003 (Lov om universiteter 403/2003). I Danmark är examensstrukturen på alla områden indelad i två nivåer. Enligt lagen kan man i princip avlägga en treårig bachelor-examen och efter den en tvåårig kandidatexamen vid universiteten. Avvikelser från studiernas omfattning förutsätter beslut av ministeriet. Till exempel inom det medicinska området omfattar studier som leder till kandidatexamen tre år. Den som har avlagt bachelor-examen måste särskilt ansöka om studierätt för utbildning som leder till kandidatexamen. Universitetet bedömer bachelor-examens lämplighet som grund för kandidatexamen.

Norge

Universiteten, vetenskapshögskolorna och andra statliga högskolor regleras av lagen om universitet och högskolor (lov om universiteter og høyskoler 22/12.5.1995). För privata högskolor gäller lagen om examensrätt för och statligt stöd till privata högskolor (lov om eksamensrett for og statstilskudd til pri-

vate høyskoler 53/11.7.1986). Om universitets- och högskoleexaminas omfattning, examensfordringar och examensbenämningar föreskrivs närmare genom förordningar.

I lagstiftningen om universitet och högskolor gjordes sommaren 2002 stora ändringar. Då antogs en ny examensstruktur som infördes från och med höstterminen 2003. Nya bachelor- och master-examina ersätter nästan alla lägre och högre högskoleexamina samt särskilda yrkesexamina enligt den gamla examensstrukturen. Utbildningsområden som inte övergår till den nya examensstrukturen är de medicinska och veterinärmedicinska samt utbildningen i psykologi och teologi. Studierna som leder till bachelor-examen är treåriga. Studier som leder till en master-examen som grundar sig på en minst treårig högskoleexamen omfattar från ett och ett halvt till två år. På vissa områden är det dock endast möjligt att avlägga femåriga integrerade examina. Utbildning som leder till bachelor- och master-examen ordnas förutom av universitet och statliga högskolor också av privata högskolor.

Nederländerna

I Nederländerna omfattas högskolorna och högskoleexamina av lagen om högre utbildning och forskning (wet van 8 oktober 1992, houdende bepalingen met betrekking tot het hoger ongerwijs en wetenschappelijk onderzoek). Lagen föreskriver bland annat om examensstrukturen, examinas omfattning, namnen på olika examina och behörighetskraven. Lagen ändrades 2002 när en ny examensstruktur infördes.

Universitetens grundläggande examen är en treårig bachelor-examen. Den som har avlagt examen kan antingen använda titeln "Bachelor" eller den holländska titeln "Kandidaat". I princip skall magisterexamen kunna avläggas ett år efter bachelor-examen. Studietiden är längre till exempel inom områdena för teknik, naturvetenskaper, lantbruksvetenskap och odontologi där magisterstudierna avläggs på två år. Inom det medicinska området är magisterstudierna treåriga. Den som har avlagt magisterexamen kan använda en traditionell holländsk titel som "Doctorandus", "Meester" eller "Ingenieur"

eller den engelska "Master". Universiteten kan ordna en ny uttagning för sökande till magisterprogram.

Tyskland

I Tyskland regleras högskolornas verksamhet på förbundsstatsnivå av en ramlag, Hochschulrahmengesetz (26.1.1976, BGBl. I S. 185, i sin nuvarande form i huvudsak från 1999, BGBl. I S. 18), som bland annat innehåller bestämmelser om högskoleexaminans struktur. Dessutom har varje delstat en egen högskolelagstiftning.

Genom en ändring av ramlagen som trädde i kraft 1998 gavs universiteten en möjlighet att införa en examensstruktur i två steg vid sidan om universitetens traditionella examenssystem. Enligt det traditionella examenssystemet finns det tre typer av examina: högskoleexamina, examina som ger behörighet för offentliga tjänster samt kyrkliga examina. Den som har avlagt högskoleexamen kan efter högst två års studier avlägga Magister-grad eller få ett diplom.

En utbildning om leder till Bachelor- eller Bakkalaureus-examen enligt den nya examensstrukturen förutsätter 3—4 års studier. För Master- eller Magister-examen som följer efter Bachelor-examen är studietiden 1—2 år. Om Bachelor- och Master-examen inom ett visst område följer efter varandra, skall den högre examen kunna avläggas på sammanlagt högst fem år.

1.3. Bedömning av nuläget

Universitetens uppgifter

Målet för industrialiseringen och utvidgningen av den offentliga servicen, som inleddes under 1960-talet i olika delar av landet var att gynna den regionala jämställdheten. Utvecklingen stöddes också genom att det skapades ett nätverk av universitet. För att stärka landets konkurrenskraft började man på 1980-talet bygga ett regionalt täckande, nationellt innovationssystem. Universiteten har haft och har en alltmer ökande betydelse för utvecklandet av den internationella, nationella och regionala innovativa verksamheten. Universitetens betydelse som regionala

påverkare och deras roll när det gäller att eliminera de regionala skillnaderna är obestridlig. Gemensamma forskningsprojekt med näringslivet och exploateringen av forskningsresultat stöder också den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i regionerna. Som goda exempel på denna effekt kan bland annat nämnas Uleåborgs universitets och Jyväskylä universitets verkningssområden.

Inom utbildning och forskning betonas alltmer samverkan med det övriga samhället och universiteten förväntas spela en allt större roll i samhällsutvecklingen. I dag uppgår den andel av universitetens utgifter som hänförs till uppgiften att tjäna samhället till närmare 10 procent. Universiteten förväntas dock i högre grad än tidigare förmedla sitt kunnande till samhället. Med tanke på de regionala verkningarna riktas förväntningarna, förutom mot universitetens grundläggande utbildning, i synnerhet mot forskning och vuxenutbildning.

I och med att universitetens samhällseffekter ökar är det av central betydelse att universiteten deltar i överföringen av kunnande och teknologi. Generellt avses med teknologioverföring överföringen av forskningsresultat och innovationer till att exploateras av företag. Överföringen genomförs i samarbete med företag och andra utomstående finansierare. Det innebär att allt fler instanser drar direkt nytta av universitetens verksamhet, till exempel offentliga och privata samfund och företag som deltar i överföringen.

Universiteten i Finland har redan under flera år utvecklat och främjat den kommersiella exploateringen av sina forskningsresultat. Ännu i början av 1990-talet var verksamheten småskalig, men den har utvecklats betydligt sedan mitten av 1990-talet. Den kommersiella exploateringen av universitetens forskningsresultat har understötts med offentliga medel genom olika program och särskild finansiering. Målet för det program för en ökad offentlig finansiering av forskning som genomfördes under perioden 1997—1999 var att effektivisera det nationella innovationssystemet till förmån för ekonomin, företagsverksamheten och sysselsättningen. Som en del av programmet för en ökad finansiering anvisade undervisningsministeriet under åren

1999—2000 sammanlagt 4,2 miljoner euro för förmedling av forskningsresultat till näringslivet och utvecklandet av mekanismer som stöder verksamheten. Under perioden 2001—2003 har undervisningsministeriets finansiering till universiteten för utvecklande av exploateringen av forskningsresultat varit cirka 2,2 miljoner euro. Vid flera universitet har en särskild innovationsstrategi utarbetats. Innovationsverksamheten har också beaktats i nästan samtliga universitets allmänna utvecklingsstrategier och verksamhets- och ekonomiplaner.

Det har inte ställts upp kvantitativa mål för exploateringen av forskningsresultat. Det har inte heller gjorts någon systematisk uppföljning av verksamhetens omfattning i Finland. I USA har man redan under ett antal år följt upp kommersialiseringen av forskningsresultat och i Storbritannien håller man som bäst på att införa och utveckla en uppföljning. Indikatorer som beskriver teknologiöverföringen är bland annat antalet anställda vid det universitet som deltar i verksamheten, antalet anmälda uppfinningar, antalet patentansökningar, antalet beviljade licenser, kostnaderna för och intäkterna av verksamheten samt antalet spin off-företag. Motsvarande indikatorer har utvecklats också vid några finländska universitet.

Till Tekniska högskolans innovationscentrums uppgifter hör bland att sköta stödupp-gifter och avtal i anslutning till högskolans teknologiöverföring och immaterialrättigheter samt ordna kurser och seminarier. Huvuddelen av Tekniska högskolans patent och annat kunnande som kan exploateras överförs direkt till företagen som deltar i projekten.

Forskarna vid tekniska högskolan anmäler årligen omkring 200 uppfinningar och idéer för bedömning till innovationscentrumet. Av dessa är cirka 60 procent uppfinningar som görs i samband med Tekes, EUs eller företagens beställningsprojekt som överförs till högskolan genom avtal. De övriga eller cirka 40 procent av anmälningarna är uppfinnarnas egna uppfinningar eller idéer. Exploateringen av uppfinningarna främjas genom olika åtgärder. En del av projekten överförs till Tekes program Från forskning till affärsverksamhet (TULI-programmet) och en del till

Uppfinningsstiftelsen. Innovationscentrumet hjälper årligen omkring 10 spin off-företag att komma igång med sin verksamhet, och lika många projekt antas till Spinno-programmet som bedömer de nya företagens affärsidéer och möjligheter att utveckla en kommersiell affärsverksamhet och hjälper dem i starten.

Universiteten i Åbo har en gemensam innovationsombudsman som ger råd och utbildar i frågor som gäller uppfinningar och industriella rättigheter samt ger vägledning i frågor som gäller utvecklande, produktifiering och kommersialisering av uppfinningar. Innovationsombudsmannens verksamhet har ordnats i samarbete med Uppfinningsstiftelsen, Patent- och registerstyrelsen, Oy Aboa-Tech Ab samt Åbo universitet, Åbo Akademi och Åbo handelshögskola. Under 2002 inlämnades sammanlagt 42 uppfinningsanmälningar till innovationsombudsmannen. Efter en första bedömning antogs 36 av uppfinningsförslagen för vidare behandling, av dem kom 20 från Åbo universitet, 5 från Åbo Akademi och 11 från inrättningar utanför universiteten. De som utnyttjar uppfinningarna var ofta uppfinnarnas egna företag och den näst största gruppen är samarbetsföretag som anges i forskningsavtalen. En del av uppfinnarna vill själv sälja eller kommersialisera sina uppfinningar.

Också vid Jyväskylä universitet har man under de senaste åren utvecklat stödtjänster för innovationsverksamhet. År 2002 inlämnades sammanlagt 37 uppfinningsanmälningar till universitetet och sex nya företag grundades. Två patent har sökts i universitets namn. Universiteten ingår årligen cirka 300 forskningsavtal med företag eller andra om rätten att utnyttja resultaten.

Statens revisionsverk har avfattat en revisionsberättelse (22/2002) om högskolornas deltagande i teknologiöverföring. Korkeakoulujen osallistuminen teknologian siirtotoimintaan. I revisionsberättelsen konstateras att universitetslagen inte direkt anger teknologiöverföring som en av universitetens uppgifter, men att teknologiöverföring eller medverkan i teknologiöverföring inte heller strider mot universitetslagen. Enligt revisionsverket kan man anse att teknologiöverföring ingår i den uppgift att tjäna samhället som

definieras i universitetslagens 4 §. Teknologöverföring har definierats som en av universitetets uppgifter till exempel i resultatavtalet mellan Tekniska högskolan och undervisningsministeriet. Enligt revisionsverket är det dock oklart i vilken omfattning överföringsverksamhet är högskolans uppgift.

Praktiken har visat att exploateringen av resultat av forskning som har bedrivits vid universiteten inte kan ske smidigt inom ramen för universitetens normala förvaltning, utan kräver verksamhetsformer som används inom företagsvärlden. Sådana verksamhetsformer kan enligt gällande bestämmelser inte tas i bruk genom beslut av universitetet.

Universitetens förvaltning

För att öka samverkan mellan universiteten och det övriga samhället har det gjorts möjligt i universitetslagen att välja personer som inte hör till universitetets personal eller studerande till universitetens kollegiala förvaltningsorgan. Universiteten har dock inte utnyttjat möjligheten i den utsträckning som förväntades. Av tjugo universitet har endast åtta valt styrelseledamöter som inte hör till universitetets personal eller studerande.

Med beaktande av universitetslagens syfte kan det anses att de utomstående representation i universiteten inte är tillräcklig. En betydande ökning av växelverkan mellan universiteten och det samhälle som omger dem förutsätter en ökning av de utomstaendes representation i universitetens förvaltning. Särskilt viktigt måste det anses vara att utomstående representanter deltar i universitetets högsta förvaltningsorgans, styrelsens verksamhet.

Enligt gällande lagstiftning väljs rektor av universitetets valkollegium. Valkollegierna har särskilt vid de stora universiteten blivit stora till medlemsantalet och besvärliga att utse. Till exempel Helsingfors universitets valkollegium har 130 medlemmar. Också när en rektor avgår mitt under pågående mandat är systemet med valkollegium tungrott.

Universitetens verksamhet har under de senaste åren utvecklats i en riktning som kräver professionellt ledarskap. Av en rektor förutsätts förmåga att leda en organisation som i fråga om ekonomi och personalresurser ofta

påminner om ett stort privatföretag. Rektorn är också ordförande för universitetets styrelse. Med tanke på universitetets verksamhet är det viktigt att samarbetet fungerar väl.

När en rektor skall utses är det svårt att i ett organ som valkollegiet utreda rektorskandidaternas ledar- och andra personliga egenskaper. Att överföra valet till universitetets styrelse skapar bättre möjligheter än för närvarande att bland kandidaterna välja den ur universitetets synvinkel bästa personen till rektor.

Universitetens examina

Studerande med gymnasieutbildning eller annan utbildning på motsvarande nivå antas numera med några få undantag direkt till utbildning som leder till högre högskoleexamen. Studiegången förutsätter inte att den studerande skall avlägga lägre högskoleexamen. Även om de studerande om de vill kan avlägga lägre högskoleexamen har det hittills inte förekommit ofta. Man kan tänka sig att kombinationer av studier inom olika områden och övergång från ett utbildningsområde till ett annat skulle vara smidigare än för närvarande om examenssystemet skulle bygga på fristående lägre och högre högskoleamina. Sådana tvärvetenskapliga examina producerar nytt kunnande för arbetslivets behov.

Universitetsstudierna tar i dag jämförelsevis lång tid i Finland. Tiden för avläggande av en högre högskoleexamen vid universiteten var i genomsnitt sex år 2002. Omkring 20 procent av studerandena blir färdiga på den målsatta tiden fem år. Endast cirka 70 procent av alla studerande som inlett sina studier avlägger högre högskoleexamen inom 13,5 år efter att de började studera. I ljuset av internationella jämförelser verkar det som om en examensstruktur i två steg förkortar studietiderna, eftersom den tid som det tar att avlägga högre högskoleexamen är kortare i länder där universitetens examensstruktur följer tvåstegsmodellen än i länder där den första examen är avsedd att avläggas på fem år. Man kan också göra bedömningen att antalet studerande som avbryter sina studier minskar om den lägre högskoleexamens ställning som fristående examen förstärks. Antalet stude-

rande som avbryter sina studier varierar i dag betydligt inom de olika utbildningsområdena. Inom det medicinska, veterinärmedicinska och pedagogiska utbildningsområdet förekommer minst avbrutna studier medan de är vanligast inom det humanistiska utbildningsområdet. I dag avbryter cirka en femtedel av de studerande sina studier.

Universitetens internationalisering ses som en central faktor som ökar Finlands konkurrenskraft i den publikation om kunnande, innovationer och internationalisering som gavs ut av statens råd för vetenskap och teknologi 2003 (Osaaminen, innovaatiot ja kansainvälistyminen). I dag kan universiteten ordna undervisning på främmande språk, men intyget över avlagd examen och examensbenämningen är officiella endast på finska eller svenska. Rekryteringen av utländska studerande till Finland skulle underlättas om det vore möjligt att utfärda examina på andra språk än finska och svenska.

Universitetslagens bestämmelse om likvärdiga antagningsgrunder i 18 § 2 mom. har orsakat meningsskiljaktigheter när det gäller tolkningen. Även justitiekanslern i statsrådet har fäst uppmärksamhet vid detta och ansåg bl.a. i ett beslut av den 12 augusti 2003 (dnr 633/1/03, 642/1/03, 662/1/03, 665/1/03) att det finns ett uppenbart behov av en precisering av ordalydelsen i bestämmelsen.

Förhållandevis ofta har man varit tvungen att göra ändringar i examensförordningarna, där universitetens utbildningsansvar regleras mer ingående än ansvaret för enskilda utbildningsområden eller examina. Man har varit tvungen att göra ändringar i förordningarna till exempel när man har velat foga ett nytt läroämne, en ny läroämnesgrupp eller ett nytt område till universitetets utbildningsansvar, eller stryka ett område, en läroämnesgrupp eller ett läroämne från universitetets utbildningsansvar. Sådana förordningar är förordningarna om humanistiska och naturvetenskapliga examina, examina och lärarutbildning på det pedagogiska området, samhällsvetenskapliga examina och examina i hälsovetenskaper, i vilka universitetens utbildningsansvar har preciserats genom bestämmelser om vilka områden, läroämnesgrupper och läroämnen som universitetet ordnar fördjupade studier i, bestämmelser om fördel-

ningen mellan universiteten av utbildningsansvaret för lärarutbildningen på det pedagogiska området och bestämmelser om huvudämnena för magisterexamen på området för hälsovetenskaper.

För närvarande finns inga särskilda bestämmelser i examensförordningarna om program som grundar sig på nivån lägre högskoleexamen och som leder till högre högskoleexamen och till vilka det görs en särskild uttagning (s.k. magisterprogram). Universiteten kan ordna magisterprogram inom ramen för det utbildningsansvar som anges i examensförordningarna. Programmen skiljer sig från traditionella magisterstudier genom att det görs en särskild uttagning till magisterprogrammen, vilket innebär att de som söker till dem kan ha olika utbildningsbakgrund. Magisterprogrammen är ofta tvärvetenskapliga.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Universitetens uppgifter

Enligt 4 § 1 mom. universitetslagen har universiteten till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra ungdomen till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Vidare skall universiteten enligt 4 mom. ordna sin verksamhet så att hög internationell kvalitet nås inom forskning, utbildning och undervisning med iakttagande av etiska principer och god vetenskaplig sed.

Universitetslagen möjliggör också i sin gällande lydelse en samhällelig servicefunktion för universiteten. Detta betonades också när universitetslagen reviderades. I motiveringen till lagen konstaterades bland annat att samverkan mellan universitetet och kultur- och näringslivet borde förekomma i en större utsträckning än vad som då var fallet. Därför ger lagen bland annat möjlighet att utse personer som företräder utomstående instanser i universitetets förvaltningsorgan och att också en person utanför universitetet kan utses till

rektor.

Forskningen vid universiteten producerar allt mer kunskap och kunnande som bättre än för närvarande borde ställas till samhällets och näringslivets förfogande. Universiteten verkar i dag i intensiv växelverkan med det övriga samhället. Universitetens samarbete i synnerhet med näringslivet har ökat betydligt under de senaste åren. Till exempel forskningsprojekt som finansieras av Tekes förutsätter samarbete mellan universitet, forskningsinrättningar och företag. Universitetens roll är också betydande när det gäller regional utveckling.

Av de mål som uppställs för universiteten borde betydelsen av teknologiöverföringsverksamheten i fråga om främjandet av högskolornas huvuduppgifter framgå tydligare. Arbetsgruppen för regional utveckling av högskolorna, som tillsatts av undervisningsministeriet, föreslog i sin promemoria (4.12.2001) att universitetens "tredje uppgift" i universitetslagen skall vara växelverkan med det omgivande samhället.

Universiteten spelar en allt mer framträdande roll i samhällsutvecklingen. De förväntas förmedla sitt kunnande till samhället också på annat sätt än genom sin traditionella forsknings- och utbildningsuppgift. För att förbättra samhällseffekterna har man ansett att universiteten i sin verksamhet borde beakta regionala synpunkter och effektivare än för närvarande främja exploateringen av forskningsresultat. Det har ansetts vara viktigt att det tydligt föreskrivs om denna universitetens så kallade tredje uppgift också på lagnivå. En lagbestämmelse skapar också en klarare rättslig grund för de förväntningar som ställs på universiteten.

En av universitetens grundläggande uppgifter är att främja den konstnärliga bildningen och det föreslås därför att det i lagen tas in en bestämmelse om att också denna verksamhets samhällseliga genomslagskraft skall främjas.

Exploateringen av resultaten av forskning som bedrivits vid universiteten kan inte ske smidigt inom ramen för universitetens normala förvaltning, utan kräver verksamhetsformer som används inom företagsverksamhet. Universitetens möjligheter att exploatera forskningsresultat till exempel i ett aktiebo-

lag begränsas av de allmänna bestämmelser som gäller statens förvärv av aktier och utövande av statens delägar rätt. Avsikten är att inom de allmänna statsekonomiska ramarna underlätta den kommersiella exploateringen av forskningsresultat och startandet av den företagsverksamhet som behövs i sammanhanget.

Universitetens förvaltning

En förutsättning för att den tredje uppgiften skall kunna förverkligas är att universiteten har fungerande kontakter med det övriga samhället. Universiteten måste så snabbt som möjligt få kännedom om vilka krav som ställs på deras verksamhet i och med att samhället förändras. Särskilt viktigt är detta för styrelsen som svarar för den strategiska ledningen. Till de bästa sätten att göra inhämtandet av denna kunskap snabbare är att öka utomstående personers medverkan i universitetets verksamhet. Erfarenheterna vid de universitet som har utomstående representanter i styrelsen har varit positiva.

Enligt gällande lagstiftning ankommer det på universitetets fria prövning att utse utomstående till medlemmar i styrelsen. För att säkerställa att utomstående deltar i universitetets förvaltning, föreslås att lagens 12 § 3 mom. ändras så, att åtminstone en utomstående person skall utses till medlem i universitetets styrelse. Maximiantalet bibehålls vid högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna.

Av universiteten krävs inom flera områden förfaringsätt som påminner om företagsverksamhet. I synnerhet med tanke på det ökade regionala samarbetet och exploateringen av forskningsresultat är det nödvändigt att använda företagsformer för att nå tillfredsställande resultat. Detta ställer nya krav som avviker från de traditionella behörighetsvillkoren för universitetets rektor. Det förutsätts att rektorn kan leda ett storstatlig inrättning och i ökande grad också sköta uppgifter som påminner om en företagsledares. Med tanke på universitetssamfundets omfattning och heterogenitet kräver också personalledningen god ledarförmåga. Rektor är också ordförande för universitetets styrelse. För universitetets verksamhet är det av största vikt att samarbetet med styrelsen

löper smidigt.

De krav som ställs på en universitetsrektors tidigare erfarenhet och ledaregenskaper kan variera beroende på universitetets verksamhet och utvecklingsbehov. De som väljer rektor måste känna till vad som krävs av en rektor och kunna utreda vilken rektorskandidat som har de bästa förutsättningarna. Rektor väljs för närvarande av universitetets valkollegium. Valkollegierna som sammanträder vart femte år är i allmänhet för stora för att klara sitt uppdrag tillfredsställande. Universitetets styrelse har betydligt bättre möjligheter att bedöma kandidaternas egenskaper och beakta de krav som ställs och kommer att ställas på universitetets ledning. Därför föreslås att 13 § 2 mom. ändras så att universitetets rektor väljs av universitetets styrelse i stället för av valkollegiet.

Examina

Syftet med utvecklandet av examenssystemet är att förkorta studietiderna, minska studieavbrotten, producera nytt kunnande för arbetslivets behov, stärka de finländska universitetens konkurrenskraft, förbättra studiernas internationella jämförbarhet, öka studerandenas rörlighet, främja ett effektivt utnyttjande av studieplatserna och underlätta rekryteringen av utländska studeranden. Målet är en flexibel examensstruktur som gör det möjligt att inleda universitetsstudier med olika utbildningsbakgrunder och på så sätt befordra till exempel vuxnas möjligheter att avlägga universitetsexamen. Genom propositionen vill man göra universitetslagens bestämmelse om likvärdig behandling av sökande vid antagningen av studerande tydligare och göra preciseringen av universitetens utbildningsansvar och beslutsfattandet när det gäller utbildningsprogram flexibla än för närvarande.

Målen skall nås genom de ändringar i universitetslagen som krävs för övergången till en grundexamensstruktur i två steg, genom en uppmjukning av universitetslagens krav gällande undervisnings- och examensspråk, genom en precisering av universitetslagens bestämmelse om likvärdig behandling av sökande och genom att undervisningsministeriet bemyndigas att föreskriva om precisering-

en av universitetens utbildningsansvar och om utbildningsprogrammen.

2.2. De viktigaste förslagen

Universitetets uppgifter

Universiteten har till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen samt att meddela på forskning grundad högsta undervisning. För att stärka och förtydliga universitetens roll i samhället föreslås att till 4 § 1 mom. fogas en bestämmelse som ålägger universiteten att utföra sina uppgifter i samverkan med det omgivande samhället samt främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens samhälleliga genomslagskraft.

Universitetens grundläggande uppgifter skall också i fortsättningen vara vetenskaplig forskning och undervisning som grundar sig på den. Samverkan med samhället och främjande av forskningsresultatens samhälleliga genomslagskraft utgör en väsentlig och integrerad del av dessa grundläggande uppgifter och ingen fristående extra uppgift.

Universitetets förvaltning

För att stärka universitetens samhälleliga samverkan föreslås att lagens 12 § 3 mom. ändras så, att åtminstone en utomstående medlem skall väljas in i universitetets styrelse. Genom en ändring av 13 § 2 mom. föreslås att valet av rektor överförs från universitetets valkollegium till universitetets styrelse.

Examina

Det föreslås att de ändringar som krävs för övergången till en grundexamensstruktur som följer tvåstegsmodellen görs i universitetslagen. Det föreslås att universitetslagen ändras så, att lägre högskoleexamen eller en motsvarande utbildning skall utgöra grunden för utbildning som leder till högre högskoleexamen, om det inte föreskrivs genom förordning av statsrådet att grunden för utbildningen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå.

Det föreslås att det i universitetslagen föreskrivs om behörighet för studier som leder

till högskoleexamen. Övergången till en examensstruktur i två steg förutsätter att det görs ändringar i bestämmelserna om behörighet. Enligt förslaget skall det för det första föreskrivas om behörighet för enbart lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen och enbart högre högskoleexamen, när universitetet ordnar utbildningen så att lägre högskoleexamen inte hör till utbildningen, för det andra om behörighet för enbart högre högskoleexamen som grundar sig på lägre högskoleexamen eller utbildning på motsvarande nivå, och för det tredje om behörighet för fortsatta studier.

Universitetslagens bestämmelse om universitetens undervisnings- och examensspråk föreslås bli ändrad så, att universitetet kan bestämma om användningen också av något annat språk som examensspråk utöver finska eller svenska enligt vad som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

Universitetslagens bestämmelse om likvärdig behandling av sökande skall enligt förslaget preciseras så att de sökande på grund av olika utbildningsbakgrund eller av någon annan därmed jämförbar grundad anledning kan indelas i grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder tillämpas då på de sökande som hör till gruppen.

Det föreslås att till lagen fogas en bestämmelse om bemyndigande enligt vilken undervisningsministeriet genom förordning, på framställning av universitetet, föreskriver om precisering av universitetens utbildningsansvar, om utbildningsprogrammen, om specialområdena och utbildningsprogrammen i specialiseringsutbildningarna samt inom vilka specialområden specialiseringsutbildning ges vid respektive universitet.

Enligt gällande lag får en studerande under samma läsår ta emot endast en studieplats som leder till högskoleexamen. Det föreslås att i lagens 18 b § tas in en motsvarande begränsning för studerande som med en lägre högskoleexamen som grund inleder studier för högre högskoleexamen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Universitetet skall också enligt gällande

lagstiftning samverka med det övriga samhället. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen i 4 § 1 mom. är närmast att förtydliga den gällande bestämmelsen. Ändringarna av lagens 12 och 13 § är närmast ämnade att göra universitetens interna förvaltning effektivare. De ovan nämnda lagändringarna har inga direkta ekonomiska verkningar.

Avsikten med examensreformen är att för-snabba studierna och motverka studieavbrott. Propositionen kan därför indirekt orsaka positiva ekonomiska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Universitetens uppgifter och förvaltning

Arbetsgruppen för regional utveckling av högskolorna, som tillsatts av undervisningsministeriet, föreslog i sin promemoria (4.12.2001) att universitetens "tredje uppgift" i universitetslagen skall vara växelverkan med det omgivande samhället. Också undervisningsministeriets arbetsgrupp för utveckling av resultatstyrningen av universiteten framförde i sin promemoria (Arbetsgrupp II för utveckling av resultatstyrningen av universiteten, Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 2002:26) och handels- och industriministeriets arbetsgrupp för universitetsuppfindingar i sitt betänkande (Effektivt utnyttjande av uppfindingar som görs vid högskolorna, Handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 6/2002, endast presentationsblad på svenska), att till universitetslagens 4 § fogas en bestämmelse om att universitetet skall verka i växelverkan med det omgivande samhället samt främja forskningsresultatens samhälleliga effekter.

Examina

I den av statsrådet godkända utvecklingsplanen för utbildning och forskning 2003—2008 sägs följande: I syfte att göra universitetsutbildningen flexiblar och förbättra examinas internationella jämförbarhet införs en examensstruktur med två nivåer på alla ut-

bildningsområden i början av läsåret 2005—2006. På samma gång förnyas grunderna för studiedimensioneringen enligt europeisk praxis. Vid omdimensioneringen av studierna bedöms den arbetsmängd som examensfordringarna innebär, och studierna dimensioneras enligt detta. Examensfordringarna revideras så att de motsvarar nutida krav. Målet för alla områden är minst 75 % av alla som börjat studera som avlägger högre högskoleexamen inom målsatt tid. Studietiderna för en examen förkortas och avbrotten minskas särskilt på det matematisk-naturvetenskapliga, humanistiska och tekniskt-vetenskapliga utbildningsområdet. På alla utbildningsområden införs individuella studieplaner, som både den studerande och universitetet förbinder sig att fullfölja. Universitetet effektiviserar undervisningsarrangemangen så att de studerande har möjlighet att fullgöra studieprestationer under hela läsåret.

Frågor och åtgärdsförslag som gäller internationaliseringen av utbildningen har behandlats i undervisningsministeriets arbetsgrupps promemoria Strategi för internationell verksamhet i högre utbildning (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 23:2001). Arbetsgruppen föreslår bland annat att universitetens examensstruktur förnyas så, att kandidatexamen är treårig, magisterexamen tvåårig och påbyggnadsexamen fyraårig.

Rådet för utvärdering av högskolorna har gjort en utvärdering av magisterprogrammen, Monta tietä maisteriksi (Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 3:2003), för att skapa en bild av magisterprogrammen vid de finländska universiteten och särskilt fästa uppmärksamhet vid de utmaningar som Bologna-processen innebär för examensstrukturen. I utvärderingens slutledningar understöds en övergång till en examensstruktur i två steg.

Universitetet överlämnade på undervisningsministeriets begäran till ministeriet sina utvecklingsstrategier beträffande grundexamina och -studier före utgången av 2001. Universitetet beskrev målen och åtgärderna för en utveckling av grundexamina och grundundervisningen. Av de inlämnade utvecklingsstrategierna framgick att universitetet inte motsatte sig införandet av en examensstruktur i två steg, även om det konsta-

terades att det finns många frågor i anslutning till examensstrukturen som kräver behandling.

Undervisningsministeriet tillsatte den 11 januari 2002 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta en proposition med förslag till ändring av universitetens grundexamensstruktur så, att den följer tvåstegsmodellen. Arbetsgruppens uppgift var att lägga fram ett förslag till vilka åtgärder som behövs inom de olika områdena för att ändra examensstrukturen. Målet var en examensstruktur där alla studerande i regel först skall avlägga en treårig kandidatexamen och därefter om de önskar en tvåårig magisterexamen.

Som sakkunniga hörde arbetsgruppen företrädare för arbetsmarknadens centralorganisationer (Akava rf, Servicearbetsgivarna rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf) och för Rättsskyddscentralen för hälsovården. Reformen av examensstrukturen diskuterades också på ett seminarium som undervisningsministeriet ordnade för universitetet.

Arbetsgruppen överlämnade sin promemoria den 31 oktober 2002 (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 39:2002). Arbetsgruppen föreslog att universitetslagen skulle ses över i fråga om antagningen av studerande, bestämmelserna om behörighet och grunderna för examina samt examensspråk.

I statsminister Matti Vanhanens regeringsprogram för 2003 konstateras att en tvåstegsmodell för examensstrukturen skall tas i bruk stegvis.

4.2. Remissutlåtanden

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet utgående från förslagen från de arbetsgrupper som nämns ovan i 4.1. Utlåtande om utkastet till regeringsproposition begärdes av justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, universitetet, rådet för utvärdering av högskolorna, centret för internationellt personutbyte CIMO, utbildningsstyrelsen, Finlands Akademi, Rådet för yrkeshögskolornas

rektorer, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf, Förbundet för Studentföreningar vid Yrkeshögskolorna i Finland - SAMÖK rf, Finlands kommunförbund rf, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra, Teknologiska utvecklingscentralen Tekes, Rättskyddscentralen för hälsovården, Akava rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf och Servicearbetsgivarna rf.

Remissinstanserna förhöll sig i regel positivt till lagförslaget. I fråga om vissa förslag var dock meningarna delade. Förslaget om att personer som står utanför universitetet kan utses till medlemmar av universitetets styrelse ansågs i princip bra, men i vissa utlåtanden framfördes dock åsikten att det inte är förenligt med universitetets självstyrelse att ta utomstående medlemmar och att denna fråga liksom för närvarande bör avgöras genom beslut av universitetet. Förslaget om att valet av universitetets rektor överförs från valkollegiet till styrelsen stötte på motstånd på några undantag när. Finansministeriet gav i sitt utlåtande sitt stöd för en kraftigare professionellt ledarskap vid universitetet och ansåg att utomstående medlemmar bör väljas in i universitetets styrelse i större utsträckning än för närvarande samt att valet av rektor bör överföras till styrelsen.

Universitetet har i sina utlåtanden föreslagit att bestämmelser om universitetsrektorernas samarbetsorgan, ett rektorsråd, skall tas in i universitetslagen. Eftersom universitetet dock enligt grundlagen har självbestämmanderätt i sina inre angelägenheter, har det inte ansetts ändamålsenligt att föreslå ett förvaltningsorgan som begränsar rektorernas ställningstaganden. Universitetsrektorerna kunde organisera sig på samma sätt som yrkeshögskolornas rektorer, dvs. i form av en förening. Finansieringen av rådets verksamhet kan ordnas utan särskild lagstiftning.

De ändringsförslag som gäller övergången till en examensstruktur i två steg ansågs motiverade. I fråga om 7 § 3 mom. som gäller precisering av utbildningsansvaret och utfärdande av bestämmelser om utbildningsprogram och specialiseringsutbildningar ansåg universitetet det viktigt att man genom lagändringen inte begränsar universitetens autonoma ansvar för examinas innehåll och kvalitet.

De anmärkningar som framförts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av propositionen. I synnerhet 18 §, som gäller antagning, och motiveringen till den har preciserats på basis av de anmärkningar som framförts i utlåtandena.

Förhandlingar om propositionen har förts med personalorganisationerna i fråga.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

4 §. *Uppgifter.* Om universitetens uppgifter föreskrivs i paragrafens 1 mom. Även om man kan anse att gällande universitetslag gör det möjligt för universiteten att samverka med det övriga samhället och i sin verksamhet sträva efter att utnyttja forskningsresultaten, föreslås, för att bestämmelsen skall bli tydligare och för att verksamheten skall erkännas och etableras, att det till momentet fogas en bestämmelse, genom vilken universiteten klarare åläggs att fullgöra sina uppgifter i samverkan med det övriga samhället samt främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens samhälleliga genomslagskraft.

7 §. *Examina och övrig utbildning.* Liksom för närvarande i fråga om examina skall i lagen endast föreskrivas att vid universiteten kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Vidare skall det liksom för närvarande föreskrivas att universiteten också kan ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

I 2 mom. föreskrivs om universitetens examensstruktur. Momentet bör ändras till följd av övergången till tvåstegsmodellen. Med en examensstruktur i två steg avses en examensstruktur där de studerade efter gymnasiestudierna eller studier på motsvarande nivå först avlägger en lägre högskoleexamen och därefter en högre högskoleexamen.

Enligt förslaget skall lägre högskoleexamen eller en motsvarande utbildning utgöra grunden för utbildning som leder till högre högskoleexamen, om det inte genom förordning av statsrådet föreskrivs att grunden för utbildningen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå. Med förordning avses en ny förordning av statsrådet om universitetens examina, i fortsättningen examensförordningen, som skall upphäva de gällande förordningarna om de olika vetenskaps- och konstområdena och samla bestämmelserna i en enda gemensam examensförordning.

Studierna skall vara upplagda så att de studerande i regel först skall avlägga lägre hög-

skolexamen eller ha en utbildning på motsvarande nivå innan de avlägger högre högskoleexamen. Universiteten skall enligt bestämmelsen kunna låta de studerande fullgöra studier som ingår i en högre högskoleexamen, om de enligt universitetets bedömning har en utbildning som motsvarar lägre högskoleexamen, även om de ännu inte har avlagt lägre högskoleexamen. Detta skall vara möjligt till exempel i situationer där en studerande har avlagt studier som hör till lägre högskoleexamen och det är förnuftigt med tanke på studiegången att avlägga studier som hör till en högre högskoleexamen. Universitetet skall kunna gå tillväga på samma sätt i fråga om inledande av studier som ingår i vetenskapliga eller konstnärliga påbyggnadsexamina.

För behörighet som krävs för att bli antagen som studerande redogörs närmare i motiveringen till 18 a §.

Bestämmelserna om bemyndigande ingår i paragrafens 3 mom. Genom förordning av statsrådet skall föreskrivas om examina, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteterna. Med förordningen avses den nya examensförordningen. Om yrkesinriktade påbyggnadsexamina, dvs. specialveterinärexamen, specialläkarexamen och specialtandläkarexamen, föreskrivs liksom för närvarande i statsrådets förordning om specialveterinärexamen och rätten att vara verksam som specialveterinär, i förordningen om specialläkarexamen och i statsrådets förordning om specialtandläkarexamen.

I examensförordningen skall föreskrivas om målen för lägre och högre högskoleexamina, deras omfattning, struktur och avläggande av dem. Till övriga delar skall examensförordningen i huvudsak bestå av bestämmelser från de gällande examensförordningarna för de olika utbildningsområdena. I examensförordningen skall föreskrivas om vilka språkkunskaper som krävs av de studerande, lärarutbildningen, den vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsutbildningen, yrkesinriktad specialiseringsutbildning, tillgodoräknande av studier, betyg, lärda grader

och utvecklande av utbildningen.

I examensförordningen skall också föreskrivas om vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten. En förteckning över utbildningsområden, examensbenämningar och utbildningsansvar skall ingå i en bilaga till förordningen. Avsikten är inte att göra ändringar i universitetens utbildningsområden i samband med reformen.

Liksom för närvarande skall i förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998) föreskrivas om vilken ställning universitetens högskoleexamina har i högskolornas examenssystem och vilken behörighet för offentliga tjänster eller uppgifter som högskoleexamina eller studieprestationerna medför samt om specialiseringsutbildning som ordnas i form av fortbildning. I förordningen skall såsom för närvarande anges vilka universitetsexamina som är lägre högskoleexamina, högre högskoleexamina och påbyggnadsexamina.

På framställning av universitetet skall genom förordning av undervisningsministeriet föreskrivas om precisering av universitetens utbildningsansvar, om deras utbildningsprogram, om specialområdena och utbildningsprogrammen i specialiseringsutbildningarna och inom vilka specialområden och utbildningsprogram specialiseringsutbildning ges vid respektive universitet.

Med precisering av utbildningsansvaret avses att det genom förordning av undervisningsministeriet föreskrivs om inom vilka områden, läroämnesgrupper och läroämnen universitetet kan ordna fördjupade studier inom vissa utbildningsområden. Med precisering av utbildningsansvaret avses dessutom att det genom förordning av undervisningsministeriet föreskrivs om fördelningen av lärarutbildningsuppgifterna mellan universitetet. Bestämmelserna om precisering av universitetets utbildningsansvar och fördelningen av lärarutbildningsuppgifterna skall gälla samma utbildningsområden för vilka det även för närvarande i examensförordningarna föreskrivs om precisering av utbildningsansvaret och fördelningen av ansvaret för lärarutbildningen. Dessa utbildningsområden är det humanistiska området, det naturvetenskapliga området, det pedagogiska området, det samhällsvetenskapliga området och det

hälsovetenskapliga området. Inom dessa områden kan ett universitet inte börja ordna fördjupade studier utan förordning av undervisningsministeriet. Det samma gäller också en situation där universitetet avstår från att ordna fördjupade studier inom ett område, en läroämnesgrupp eller ett läroämne.

Att det föreskrivs om universitetens utbildningsprogram innebär att det genom förordning av undervisningsministeriet föreskrivs om vilka utbildningsprogram som skall finnas inom vissa utbildningsområden. Bestämmelserna om universitetens utbildningsprogram skall gälla samma utbildningsområden vars utbildningsprogram för närvarande bestäms i examensförordningarna, dvs. området för bildkonst, det konstindustriella området, området för teater och dans, området för musik samt det teknisk-vetenskapliga området, vars utbildningsprogram undervisningsministeriet för närvarande fastställer. Vidare avses med föreskrifter om universitetens utbildningsprogram att det genom förordning av undervisningsministeriet föreskrivs om sådana utbildningsprogram som leder till högre högskoleexamen som grundar sig på lägre högskoleexamensnivå och som har särskild antagning, dvs. s.k. magisterprogram. Antalet magisterprogram förväntas öka när universitetet övergår till en examensstruktur som följer tvåstegsmodellen. En förutsättning för kvaliteten på nya magisterprogram och en riksomfattande samordning av programmen är att det föreskrivs om inledandet av program genom förordning av undervisningsministeriet.

Genom förordning av undervisningsministeriet skall också föreskrivas om specialområdena och utbildningsprogrammen i specialiseringsutbildningarna samt inom vilka specialområden och utbildningsprogram specialiseringsutbildning ges vid de olika universiteterna. Genom förordning av undervisningsministeriet skall föreskrivas om utbildningsprogram som leder till specialläkarexamen, specialtandläkarexamen och specialveterinärexamen. Om dessa utbildningsprogram föreskrivs för närvarande i förordningarna om specialläkare, specialveterinär och specialtandläkare och, på basis av de bemyndiganden som ingår i dem, genom beslut av undervisningsministeriet.

Genom förordning av undervisningsministeriet skall också föreskrivas om specialområdena i de specialiseringsutbildningar som ingår i licentiatexamen. Sådana specialiseringsutbildningar är utbildning för specialpsykolog, utbildning för specialterapeut, naturvetenskaplig specialiseringsutbildning inom hälso- och sjukvård, specialiseringsutbildning för provisor samt specialiseringsutbildning i socialt arbete. Genom förordning av undervisningsministeriet skall också föreskrivas om specialområdena i sådan specialiseringsutbildning som genomförs med lägre högskoleexamen som grund. Specialiseringsutbildning för farmaceut kan avläggas med lägre högskoleexamen som grund. För närvarande bestäms om specialområdena i specialiseringsutbildningarna i examensförordningarna för respektive bransch och, på basis av de bemyndiganden som ingår i dem, genom beslut av undervisningsministeriet.

9 §. *Undervisnings- och examensspråk.* Enligt universitetslagens gällande 9 § kan examina inte avläggas på främmande språk. Universitetet kan dock besluta om användningen av andra språk än undervisnings- och examensspråken i undervisningen och i studieprestationerna. Universitetet erbjuder också många kurser på främmande språk och till utbildningar som leder till examen antas utländska studerande som oftast kan fullgöra de studier som krävs för examen på engelska. Namnet på examen anges för närvarande alltid antingen på finska eller svenska.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen för att examensspråket vid ett universitet skall kunna vara något annat språk utöver finska eller svenska. Om examina på främmande språk föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. Med förordningen avses examensförordningen.

I examensförordningen skall föreskrivas att det för examina som avläggs på ett främmande språk utöver de benämningar på finska och svenska som anges i bilagan till examensförordningen också kan anges ett namn på engelska som skall nämnas i förordningen. Universitetet skall också kunna utfärda examina som avläggs på andra språk än engelska inom områden som hör till deras utbildningsansvar. Examensbenämningen för en examen skall i så fall anges på engelska.

12 §. *Styrelsens sammansättning.* Enligt den gällande paragrafens 3 mom. kan i en instruktion bestämmas att högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna kan utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande. Det föreslås att momentet ändras så att åtminstone en utomstående person alltid skall utses till medlem i styrelsen. Ändringen behövs för att samverka mellan universitetet och det omgivande samhället skall stärkas.

13 §. *Rektor och prorektor.* Bestämmelser om val av rektor och behörighetskrav för rektor finns i paragrafens 2 mom. Enligt förslaget till ändring skall valet av rektor överföras från universitetets valkollegium till universitetets styrelse. Avsikten med ändringen är att göra förfarandet vid val av rektor smidigare och lättare. Samtidigt föreslås att det i momentet tas in en bestämmelse enligt vilken rektor utöver vad som anges i gällande behörighetskrav också skall ha i praktiken visad ledarförmåga.

18 §. *Antagning av studerande.* Liksom enligt nu gällande lag skall de studerande antas av universitetet. På grund av övergången till en examensstruktur som följer tvåstegsmodellen föreslås att i 1 mom. skall föreskrivas närmare om för vilka examina universitetet kan anta studerande. Avsikten med reformen är inte att ändra den huvudregel som tillämpas vid antagningen av studerande och enligt vilken den som har fått en studieplats har rätt att avlägga högre högskoleexamen, utan att det ordnas gallring i mellanskedet. I regel skall en studerande antas både för avläggande av lägre och högre högskoleexamen.

Det skall också vara möjligt att liksom för närvarande anta studerande för studier som endast leder till lägre högskoleexamen till exempel när universitetet inte ordnar utbildning som leder till högre högskoleexamen inom utbildningsområdet eller på utbildningsorten.

Studerande kan antas för att avlägga enbart högre högskoleexamen när universitetet enligt examensförordningen kan ordna utbildning som leder till högre högskoleexamen inom ett utbildningsområde på så sätt att en lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen. Studerande kan antas för att avlägga enbart högre högskoleexamen också när uni-

versitetet antar studerande som avlagt lämplig lägre högskoleexamen eller motsvarande utbildning till en utbildning som leder till högre högskoleexamen.

Enligt 2 mom. kan universitetet begränsa antalet studerande. Under samma läsår får en studerande ta emot endast en studieplats som leder till högskoleexamen. Momentet motsvarar bestämmelserna i gällande 18 § 1 mom.

Enligt 3 mom. skall universitetet liksom för närvarande besluta om grunderna för antagning av studerande. Bestämmelsen motsvarar den gällande bestämmelsen i 12 § universitetsförordningen. När universitetet på grund av begränsning av antalet studerande inte kan anta alla sökande till en utbildning, skall likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på de sökande. Denna bestämmelse om likvärdig behandling vid antagningen av studerande skall enligt förslaget preciseras. Vid antagningen av studerande är det inte alltid möjligt att tillämpa samma antagningsgrunder på alla behöriga studerande på grund av olika utbildningsbakgrund eller andra orsaker, till exempel när det förutsätts att de sökande har tidigare arbetserfarenhet. Det skall därför av grundad anledning vara möjligt att indela de sökande i grupper. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken de sökande på grund av olika utbildningsbakgrund eller av någon annan därmed jämförbar grundad anledning kan indelas i olika grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder tillämpas då på alla sökande som hör till samma grupp. Bl.a. följande sökande kan bilda sådana grupper som avses i bestämmelsen: sökande som avlagt studentexamen, sökande som bedrivit skolstudier utomlands, sökande som avlagt yrkeshögskoleexamen, sökande som bedrivit studier vid öppet universitet och sökande till olika yrkesinriktade fortbildningar. Preciseringsen av bestämmelsen om likvärdig behandling av de sökande syftar inte till att utvidga användningen av särskild antagning, utan de sökande kan fortfarande indelas i grupper endast av grundad anledning. På grund av den grundlagsenliga likvärdighetsprincipen skall likvärdig behandling eftersträvas i antagningsgrunderna och i andra arrangemang som påverkar antagningen också mellan oli-

ka grupper av sökande. Antagningsförfaranden som baserar sig på att de sökande indelas i olika grupper får kravmässigt inte innebära att de sökande behandlas olika och vid antagningen skall de sökande jämföras på lika grunder.

Paragrafens 4 mom. motsvarar i huvudsak gällande 3 och 4 mom. Antagningen av studerande skall ordnas med utnyttjande av det antagningsregister som avses i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (1058/1998). Antagningen av studerande kan ordnas med hjälp av gemensam ansökan till universitetet. Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser inte bara om genomförandet av antagningen utan också om gemensam ansökan.

18 a §. *Behörighet för studier som leder till högskoleexamen.* I denna paragraf skall föreskrivas om behörighet för studier som leder till högskoleexamen. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 12 § i universitetsförordningen. I 1 mom. föreskrivs om behörighet för enbart lägre högskoleexamen och både lägre och högre högskoleexamen samt behörigheten när universitetet ordnar utbildning som leder till högre högskoleexamen inom ett utbildningsområde utan att det ingår en lägre högskoleexamen i utbildningen. I examensförordningen skall enligt förslaget föreskrivas om inom vilka utbildningsområden universitetet skall kunna ordna utbildning som leder till högre högskoleexamen utan att lägre högskoleexamen ingår i utbildningen. En person som universitetet konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter kan till exempel vara en sökande som avlagt de studier som universitetet förutsätter vid öppet universitet.

Enligt 1 mom. ordnas proven för European Baccalaureate-, Reifeprüfung- och International Baccalaureate-examina numera till skillnad från proven som leder till finländsk studentexamen först i maj-juli. Då har ansökningstiderna till universiteten oftast gått ut och urvalsproven pågår. 18 a § 1 mom. hindrar inte universiteten att använda villkorligt urval för att personer som avlagt European Baccalaureate, Reifeprüfung- och International Baccalaureate-examen skall ha lika möjligheter som de som avlagt finländsk studentexamen att ansöka om studieplats och

delta i urvalsprovet samma år som de har avlagt studentexamen. Med villkorlig antagning avses att det är möjligt att delta i urvalsproven även om man ännu inte avlagt studentexamen. Antagna studerande skall innan de tar emot studieplatsen visa att de har avlagt studentexamen och är behöriga.

Med anledning av övergången till en examensstruktur i två steg måste det föreskrivas särskilt om behörighet för utbildning som leder enbart till högre högskoleexamen. Om behörighet för utbildning som leder enbart till högre högskoleexamen föreskrivs i 2 mom. En tillräcklig nivå för behörighet för studier som enbart leder till högre högskoleexamen skall vara en lämplig lägre högskoleexamen, en lämplig yrkeshögskoleexamen och en lämplig utländsk utbildning som i det aktuella landet ger behörighet för motsvarande högskolestudier. Vidare skall universitetet kunna fastställa att en person på någon annan grund har tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Syftet med yrkeshögskoleexamen är att ge sådana färdigheter att den som avlagt examen kan placera sig direkt på arbetsmarknaden. Principen om livslångt lärande och de mångsidiga utbildningsmöjligheterna kräver dock att det föreskrivs om att yrkeshögskoleexamen ger behörighet för högre högskoleexamen. Bestämmelsen är konsekvent i det avseendet att också en yrkesinriktad examen på andra stadiet ger behörighet för studier som leder till högskoleexamen.

På grund av innehållsmässiga skillnader mellan tidigare utbildning och studierna som leder till högre högskoleexamen skall universitetet liksom för närvarande kunna kräva kompletterande studier av studerandena. Urvalskriterierna skall dock vara sådana att det inte kan krävas mer än ett års studier som komplettering.

Behörig för studier som leder till vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina är enligt 3 mom. personer som har avlagt en lämplig högre högskoleexamen, som har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller personer som universitetet på andra grunder konstaterar har tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Om behörighet för yrkesinriktade påbyggnadsexamina, dvs. specialveterinärexamen, specialläkarexamen och specialtandläkarexamen, skall liksom för närvarande föreskrivas i statsrådets förordning om specialveterinärexamen och rätten att vara verksam som specialveterinär, i förordningen om specialläkarexamen och i statsrådets förordning om specialtandläkarexamen.

18 b §. *Inledande av studier för högre högskoleexamen.* Enligt förslaget skall paragrafen innehålla en bestämmelse om att en studerande på grundval av samma lägre högskoleexamen har rätt att under samma läsår inleda studier för endast en (1) högre högskoleexamen. En studerande kan efter avlagd lägre högskoleexamen antingen inleda studier för högre högskoleexamen som det inte ordnas särskild antagning för, eller via en särskild antagning övergå till att avlägga någon annan högre högskoleexamen. Bestämmelsen skapar möjligheter till större rörlighet för de studerande och till ett effektivt utnyttjande av studieplatserna, eftersom universitetet kan anta nya studerande i stället för dem som fortsätter studera för en annan högre högskoleexamen.

18 c §. *Inskrivning.* Bestämmelser om inskrivning och förlust av studierätt i samband med det finns för närvarande i 14 § universitetsförordningen. Enligt 80 § grundlagen skall bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Det föreslås att bestämmelserna i 14 § universitetsförordningen tas in i lagen som sådana.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om vilka examina som kan avläggas vid universiteten ingår för närvarande i nitton examensförordningar, förordningen om filosofie doktorsexamen samt tre förordningar om specialiseringsexamina. I samband med reformen av examensstrukturen skall utfärdas en förordning om universitetens examina och samtidigt skall de nuvarande nitton examensförordningarna samt förordningen om filosofie doktorsexamen upphävas. Förordningarna

om specialiseringsexamina behöver inte ändras.

I den nya examensförordningen skall föreskrivas om målen för lägre och högre högskoleexamen, examinas omfattning, struktur och avläggande av examina. Till övriga delar skall förordningen bestå av bestämmelser från de gällande examensförordningarna. En förteckning över utbildningsområden, examensbenämningar och utbildningsansvar skall ingå i en bilaga till examensförordningen.

Till följd av utfärdandet av den nya examensförordningen skall tekniska justeringar göras i förordningen om högskolornas examenssystem. Också de hänvisningar till de gällande examensförordningar som finns i flera författningar som innehåller bestämmelser om behörighetskrav skall ändras så, att de motsvarar den nya lagstiftningen.

3. Lagstiftningsordning

Enligt 123 § grundlagen har universiteten självstyrelse enligt vad som närmare bestäms genom lag. Enligt 12 § 3 mom. universitetslagen kan i en instruktion bestämmas att högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna kan utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande. Enligt den föreslagna ändringen skall åtminstone en medlem i styrelsen vara en person som inte hör till universitetet. Riksdagens grundlagsutskott tog i ett utlåtande till kulturutskottet om regeringens proposition till universitetslag (GrUU 3/1997 rd – RP 263/1996 rd) ställning till lagstiftningsordningen när det gäller val av personer utanför universiteten till medlemmar i universitetens styrelser. Utskottet konstaterade följande:

"Enligt utskottets uppfattning är frågan om hurdan sammansättning det högsta beslutande organet, dvs. styrelsen, skall ha och i synnerhet om utomstående skall ingå där väsentliga faktorer som i statsförfattningsrättsligt hänseende påverkar grunderna för Helsingfors universitets organisation. Det viktiga med tanke på lagstiftningsordningen är om det med tanke på 77 § 2 mom. regeringsformen räcker med att det på lagnivå konstateras vilka grupper som skall vara representerade i styrelsen och att det anges att utomstå-

ende kan vara medlemmar, eller om dessa frågor bör regleras exaktare i lag. Med tanke på Helsingfors universitets etablerade självstyrelse räcker det enligt utskottet att dessa fakta framgår av lagtexten, precis som föreslagits, så länge universitetsorganen själva med stöd av självstyrelsegrunderna får ta beslut om det exakta antalet grupper i styrelsen och om inval av utomstående. Lagförslaget kan därför på denna punkt behandlas i vanlig lagstiftningsordning förutsatt att besluten om frågorna i 12 § 3 mom. omfattas av bestämmelserna i instruktionen för Helsingfors universitet."

Den nu föreslagna ändringen, enligt vilken åtminstone en medlem i universitetets styrelse skall väljas bland personer utanför universitetet, torde kunna anses vara en så liten avvikelse från universitetens självstyrelseprincip att om saken kan föreskrivas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt 80 § grundlagen skall bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Det föreslås att de bestämmelser om behörighet för studier som leder till högskoleexamen som finns i den gällande universitetsförordningens 12 § skall tas in i universitetslagens 18 a § och att de bestämmelser om inskrivning som finns i universitetsförordningens 14 § skall tas in i lagens 18 c §, eftersom bestämmelserna gäller den studerandes rättigheter. Motsvarande bestämmelser finns också i yrkeshögskolelagen (351/2003).

Det föreslås att bestämmelsen om beslut om grunderna för urval av studerande i 12 § universitetsförordningen tas in i universitetslagens 18 §. Det betyder att alla föreskrifter som gäller antagning av studerande finns samlade i en och samma paragraf. En motsvarande bestämmelse ingår också i yrkeshögskolelagen.

Om precisering av utbildningsansvar och universitetens utbildningsprogram inom vissa utbildningsområden skall enligt förslaget föreskrivas genom förordning av undervisningsministeriet i stället för genom förordning av statsrådet. Förhållandevis ofta har man varit tvungen att göra ändringar i examensförordningarna, där universitetens utbildningsansvar regleras mer ingående än svaret för enskilda utbildningsområden och

examina. Förordningarna har till exempel ändrats när man har velat foga ett nytt läroämne, en ny läroämnesgrupp eller ett område till universitetets utbildningsansvar, eller när man velat stryka något område, någon läroämnesgrupp eller något läroämne från universitetets utbildningsansvar. Regleringen av universitetens utbildningsprogram blir smidigare när den sker genom förordning av undervisningsministeriet. Undervisningsministeriet fastställer också för närvarande universitetens utbildningsprogram och mål på det teknisk-vetenskapliga området samt fattar beslut om utbildningsprogram som leder till specialtandläkarexamen och specialläkarexamen och om vilka specialiseringsutbildningar som finns vid universiteten.

Den föreslagna lagen om ändring av universitetslagen är avfattad så att den kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

4. Ikraftträdande

Det är skäl att reservera tillräckligt med tid för universiteten för reformeringen av examensstrukturen och det planerings- och beredningsarbete som detta förutsätter. Det föreslås därför att lagen om ändring av universitetslagen skall träda i kraft den 1 augusti 2005.

En styrelse och rektor som har valts innan den föreslagna lagen träder i kraft skall enligt övergångsbestämmelsen i förslaget fortsätta i

sitt uppdrag till mandatperiodens slut.

Den föreslagna bestämmelsen i 18 § om antagning av studerande skall tillämpas första gången vid antagningen av studerande för läsåret 2005—2006.

Med tanke på de studerandes rättssäkerhet måste det reserveras tillräckligt lång tid för dem att slutföra de studier de påbörjat medan den tidigare lagstiftningen var i kraft. Det föreslås därför att en studerande som vid den föreslagna lagens ikraftträdande har godkänts att studera för en examen skall ha rätt att övergå till att studera enligt denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den eller fortsätta studierna enligt de bestämmelser som gällde före lagens ikraftträdande. En studerande övergår dock till att studera enligt den föreslagna lagen och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den om den studerande inte har avlagt examen senast den 31 juli 2008. Inom de områden där det för närvarande inte är möjligt att avlägga lägre högskoleexamen övergår de studerande till att studera enligt den föreslagna lagen, om de inte har avlagt examen senast den 31 juli 2010. Universiteten bestämmer om övergångsarrangemangen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen av den 27 juni 1997 (645/1997) 4 § 1 mom., 7 och 9 §, 12 § 3 mom., 13 § 2 mom. och 18 §, av dessa lagrum 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1059/1998, samt
fogas till lagen nya 18 a—c § som följer:

4 §

Uppgifter

Universiteten har till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra ungdomen till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Universiteten skall fullgöra sina uppgifter i samverkan med det övriga samhället och främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens genomslagskraft i samhället.

ler annan utbildning på motsvarande nivå. Grunden för den utbildning som leder till högre högskoleexamen är lägre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå, om det inte föreskrivs genom förordning av statsrådet att grunden för utbildningen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå. Grunden för den vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen är högre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om examina som kan avläggas vid universiteten, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om vilken ställning högskoleexamina som avläggs vid universiteten har i högskoleexamenssystemet. På framställning av universitetet föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet om precisering av universitetens utbildningsansvar, universitetens utbildningsprogram, specialområdena och utbildningsprogrammen i specialiseringsutbildningarna och inom vilka specialområden och utbildningsprogram spe-

7 §

Examina och övrig utbildning

Vid universiteten kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnads-examina. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

Grunden för den utbildning som leder till lägre högskoleexamen är gymnasiestudier el-

cialiseringsutbildning ges vid respektive universitet.

9 §

Undervisnings- och examensspråk

Universitetens undervisnings- och examensspråk är finska, om inte något annat bestäms nedan.

Undervisnings- och examensspråken vid Helsingfors universitet, Tekniska högskolan, Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan är finska och svenska. Undervisnings- och examensspråket vid Åbo Akademi och Svenska handelshögskolan samt Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet är svenska.

Universitetet kan bestämma att något annat språk utöver finska eller svenska kan användas som examensspråk enligt vad som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

Universitetet kan besluta om användningen av andra språk än undervisnings- och examensspråken i undervisningen och i studieprestationerna.

12 §

Styrelsens sammansättning

Bestämmelser om det totala antalet styrelsemedlemmar och antalet personer som hör till de grupper som avses i 1 mom. meddelas i en instruktion. Enligt vad som bestäms i instruktionen skall minst en styrelsemedlem och högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande.

13 §

Rektor och prorektor

Rektor väljs för fem år i sänder. Rektor väljs av universitetets styrelse. Den som väljs

till rektor skall ha avlagt doktorsexamen eller vara utnämnd till en professorstjänst vid något universitet och ha i praktiken visad ledarförmåga. Till rektor för Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan kan dock även väljas en person som är utnämnd till en tjänst som biträdande professor, överassistent eller lektor.

18 §

Antagning av studerande

De studerande antas av universitetet. En studerande antas för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen, enbart högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen. Studerande kan också antas för att avlägga enbart lägre högskoleexamen.

Universitetet kan begränsa antalet studerande. Under samma läsår får en studerande ta emot endast en studieplats som leder till högskoleexamen.

Universitetet beslutar om grunderna för antagning av studerande. När universitetet på grund av begränsning av antalet studerande inte kan anta alla sökande till en utbildning, skall likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på de sökande. De sökande kan på grundval av olika utbildningsbakgrund eller av någon annan därmed jämförbar motiverad anledning indelas i grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder skall då tillämpas på de sökande i en grupp. Avvikelse från de likvärdiga antagningsgrunderna kan i begränsad utsträckning göras för att utbildningsbehovet hos någon språkgrupp skall kunna tillgodoseas.

Antagningen av studerande ordnas med utnyttjande av det antagningsregister som avses i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (1058/1998). Antagningen av studerande kan ordnas med hjälp av gemensam ansökan till universitetet. Närmare bestämmelser om genomförandet av antagningen av studerande och om gemensam ansökan kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 a §

Behörighet för studier som leder till högskoleexamen

Behörig för studier som leder till enbart lägre högskoleexamen eller både lägre och högre högskoleexamen är den som har avlagt examen enligt studentexamensförordningen (1000/1994), yrkeshögskoleexamen, examen inom yrkesutbildning på högre nivå, examen inom yrkesutbildning på institutnivå eller yrkesinriktad examen som omfattar minst tre års studier samt den som har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Vad som i detta moment föreskrivs om behörighet för studier som leder till högskoleexamen gäller också behörighet för sådan utbildning som leder till högre högskoleexamen och som universitetet ordnar så att lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen.

Behörig för studier som leder enbart till högre högskoleexamen är den som har avlagt lämplig lägre högskoleexamen eller lämplig yrkeshögskoleexamen eller har en lämplig utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Universitetet kan förutsetta att den som antas som studerande fullgör kompletterande studier för att inhämta de kunskaper och färdigheter som behövs i utbildningen.

Behörig för studier som leder till vetenskapliga, konstnärliga eller yrkesinriktade påbyggnadsexamina är den som har avlagt lämplig högre högskoleexamen eller har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Närmare bestämmelser om behörighet för yrkesinriktad påbyggnadsexamen utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 b §

Inledande av studier för högre högskoleexamen

En studerande kan på grundval av en och samma lägre högskoleexamen under ett och samma läsår inleda studier för endast en högre högskoleexamen.

18 c §

Inskrivning

De som har antagits som studerande och meddelat att de tar emot studieplatsen skall på det sätt som universitetet bestämmer anmäla sig till universitetet, varpå de antecknas som studerande. De studerande skall varje läsår anmäla sig som närvarande eller frånvarande på det sätt som universitetet bestämmer.

En studerande som inte har anmält sig på det sätt som bestäms i 1 mom. mister sin studierätt. Om en sådan studerande senare vill inleda sina studier eller fortsätta dem skall den studerande hos universitetet ansöka om förnyad studierätt.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

En styrelse och rektor som har valts före lagens ikraftträdande fortsätter i sitt uppdrag till utgången av mandatperioden.

Vad som bestäms i 18 § tillämpas första gången vid antagningen av studerande för läsåret 2005—2006.

En studerande som vid denna lags ikraftträdande har godkänts att studera för en examen har rätt att enligt eget val övergå till att studera enligt denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den eller fortsätta studierna enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande. En studerande övergår dock till att studera enligt denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den, om den studerande inte har avlagt arkitektexamen, diplomingenjörsexamen, landskapsarkitektexamen, veterinärmedicine licentiatexamen, odontologie licentiatexamen eller medicine licentiatexamen enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande senast den 31 juli 2010 eller någon

annan examen enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande senast den 31 juli 2008. Universitetet bestämmer om övergångsarrangemangen. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 20 februari 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Tuula Haatainen*

*Bilaga
Parallelltexter*

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen av den 27 juni 1997 (645/1997) 4 § 1 mom., 7 och 9 §, 12 § 3 mom., 13 § 2 mom. och 18 §, av dessa lagrum 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1059/1998, samt
fogas till lagen nya 18 a—c § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Uppgifter

Universiteten har till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra ungdomen till att tjäna fosterlandet och mänskligheten.

Föreslagen lydelse

4 §

Uppgifter

Universiteten har till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra ungdomen till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. *Universiteten skall fullgöra sina uppgifter i samverkan med det övriga samhället och främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens genomslagskraft i samhället.*

7 §

Examina och övrig utbildning

Vid universiteten kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

Grunden för den utbildning som leder till högskoleexamen är den nivå som gymnasiestudierna eller motsvarande utbildning ger. Grunden för den vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen är högre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå.

7 §

Examina och övrig utbildning

Vid universiteten kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

Grunden för den utbildning som leder till lägre högskoleexamen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå. *Grunden för den utbildning som leder till högre högskoleexamen är lägre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå, om det inte föreskrivs genom förordning av statsrådet att grunden för utbildningen är gymnasiestudier eller annan utbildning på motsvarande nivå.* Grunden

Närmare bestämmelser om de examina som kan avläggas vid universiteten utfärdas genom förordning.

för den vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen är högre högskoleexamen eller annan utbildning på motsvarande nivå.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om examina som kan avläggas vid universiteten, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om vilken ställning högskoleexamen som avläggs vid universiteten har i högskoleexamenssystemet. På framställning av universitetet föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet om precisering av universitetens utbildningsansvar, universitetens utbildningsprogram, specialområdena och utbildningsprogrammen i specialiseringsutbildningarna och inom vilka specialområden och utbildningsprogram specialiseringsutbildning ges vid respektive universitet.

9 §

Undervisnings- och examensspråk

Universitetens undervisnings- och examensspråk är finska, om inte något annat bestäms nedan.

Undervisnings- och examensspråken vid Helsingfors universitet, Tekniska högskolan, Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan är finska och svenska. Undervisnings- och examensspråket vid Åbo Akademi och Svenska handelshögskolan samt Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet är svenska.

Universitetet beslutar om användningen av andra språk än undervisnings- och examensspråken i undervisningen och i studieprestationerna.

9 §

Undervisnings- och examensspråk

Universitetens undervisnings- och examensspråk är finska, om inte något annat bestäms nedan.

Undervisnings- och examensspråken vid Helsingfors universitet, Tekniska högskolan, Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan är finska och svenska. Undervisnings- och examensspråket vid Åbo Akademi och Svenska handelshögskolan samt Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet är svenska.

Universitetet kan bestämma att något annat språk utöver finska eller svenska kan användas som examensspråk enligt vad som närmare bestäms genom förordning av statsrådet.

Universitetet kan besluta om användningen av andra språk än undervisnings- och examensspråken i undervisningen och i studieprestationerna.

12 §

Styrelsens sammansättning

Bestämmelser om det totala antalet styrelsemedlemmar och antalet personer som hör till de grupper som avses i 1 mom. meddelas i en instruktion. I en instruktion kan också bestämmas att högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna kan utses bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande.

Bestämmelser om det totala antalet styrelsemedlemmar och antalet personer som hör till de grupper som avses i 1 mom. meddelas i en instruktion. *Enligt vad som bestäms i instruktionen skall minst en styrelsemedlem och högst en tredjedel av styrelsemedlemmarna utses* bland personer som inte hör till universitetets personal eller studerande.

13 §

Rektor och prorektor

Rektor väljs för fem år i sänder. Rektor väljs av universitetets valkollegium. Den som väljs till rektor skall ha avlagt doktorexamen eller vara utnämnd till en professorstjänst vid något universitet. Till rektor för Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan kan dock även väljas en person som är utnämnd till en tjänst som biträdande professor, överassistent eller lektor.

Rektor väljs för fem år i sänder. Rektor väljs av universitetets *styrelse*. Den som väljs till rektor skall ha avlagt doktorexamen eller vara utnämnd till en professors-tjänst vid något universitet *och ha i praktiken visad ledarförmåga*. Till rektor för Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien, Konstindustriella högskolan och Teaterhögskolan kan dock även väljas en person som är utnämnd till en tjänst som biträdande professor, överassistent eller lektor.

18 §

Antagning av studerande

De studerande antas av universitetet. Universitetet kan begränsa antalet studerande. Under samma läsår får en studerande ta emot endast en studieplats som leder till högskoleexamen.

När universitetet på grund av begränsning av antalet studerande inte kan anta alla sökande till en utbildning, skall likvärdiga an-

18 §

Antagning av studerande

De studerande antas av universitetet. *En studerande antas för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen, enbart högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen. Studerande kan också antas för att avlägga enbart lägre högskoleexamen.*

Universitetet kan begränsa antalet studerande. Under samma läsår får en studerande ta emot endast en studieplats som leder till högskoleexamen.

Universitetet beslutar om grunderna för antagning av studerande. När universitetet på grund av begränsning av antalet stude-

tagningsgrunder tillämpas på de sökande. Avvikelse från de likvärdiga antagningsgrunderna kan i begränsad utsträckning göras för att utbildningsbehovet hos någon språkgrupp skall kunna tillgodoses.

Antagningen av studerande ordnas med utnyttjande av det antagningsregister som avses i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (1058/1998), om inte något annat bestäms eller vederbörande ministerium beslutar något annat. Bestämmelser om genomförandet av antagningen av studerande kan utfärdas genom förordning.

rande inte kan anta alla sökande till en utbildning, skall likvärdiga antagningsgrunder tillämpas på de sökande. *De sökande kan på grundval av olika utbildningsbakgrund eller av någon annan därmed jämförbar motiverad anledning indelas i grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder skall då tillämpas på de sökande i en grupp.* Avvikelse från de likvärdiga antagningsgrunderna kan i begränsad utsträckning göras för att utbildningsbehovet hos någon språkgrupp skall kunna tillgodoses.

Antagningen av studerande ordnas med utnyttjande av det antagningsregister som avses i lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (1058/1998). *Antagningen av studerande kan ordnas med hjälp av gemensam ansökan till universiteten. Närmare bestämmelser om genomförandet av antagningen av studerande och om gemensam ansökan kan utfärdas genom förordning av statsrådet.*

18 a §

Behörighet för studier som leder till högskoleexamen

Behörig för studier som leder till enbart lägre högskoleexamen eller både lägre och högre högskoleexamen är den som har avlagt examen enligt studentexamensförordningen (1000/1994), yrkeshögskoleexamen, examen inom yrkesutbildning på högre nivå, examen inom yrkesutbildning på institutnivå eller yrkesinriktad examen som omfattar minst tre års studier samt den som har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Vad som i detta moment föreskrivs om behörighet för studier som leder till högskoleexamen gäller också behörighet för sådan utbildning som leder till högre högskoleexamen och som universitetet ordnar så att lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen.

Behörig för studier som leder enbart till högre högskoleexamen är den som har av-

lagt lämplig lägre högskoleexamen eller lämplig yrkeshögskoleexamen eller har en lämplig utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Universitetet kan förutsätta att den som antas som studerande fullgör kompletterande studier för att inhämta de kunskaper och färdigheter som behövs i utbildningen.

Behörig för studier som leder till vetenskapliga, konstnärliga eller yrkesinriktade påbyggnadsexamina är den som har avlagt lämplig högre högskoleexamen eller har en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier eller den som universitetet på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Närmare bestämmelser om behörighet för yrkesinriktad påbyggnadsexamen utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 b §

Inledande av studier för högre högskoleexamen

En studerande kan på grundval av en och samma lägre högskoleexamen under ett och samma läsår inleda studier för endast en högre högskoleexamen.

18 c §

Inskrivning

De som har antagits som studerande och meddelat att de tar emot studieplatsen skall på det sätt som universitetet bestämmer anmäla sig till universitetet, varpå de antecknas som studerande. De studerande skall varje läsår anmäla sig som närvarande eller frånvarande på det sätt som universitetet bestämmer.

En studerande som inte har anmält sig på det sätt som bestäms i 1 mom. mister sin studierätt. Om en sådan studerande senare vill inleda sina studier eller fortsätta dem

RP 10/2004 rd*Föreslagen lydelse*

skall den studerande hos universitetet ansöka om förnyad studierätt.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

En styrelse och rektor som har valts före lagens ikraftträdande fortsätter i sitt uppdrag till utgången av mandatperioden.

Vad som bestäms i 18 § tillämpas första gången vid antagningen av studerande för läsåret 2005—2006.

En studerande som vid denna lags ikraftträdande har godkänts att studera för en examen har rätt att enligt eget val övergå till att studera enligt denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den eller fortsätta studierna enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande. En studerande övergår dock till att studera enligt denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den, om den studerande inte har avlagt arkitektexamen, diplomingenjörsexamen, landskapsarkitektexamen, veterinärmedicine licentiatexamen, odontologie licentiatexamen eller medicine licentiatexamen enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande senast den 31 juli 2010 eller någon annan examen enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande senast den 31 juli 2008. Universiteten bestämmer om övergångsarrangemang.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
